

Hoitotyön tiedonhallinnan erityispätevyys

Pia Liljamo, sh, TtM, projektipäällikkö¹, Outi Ahonen, sh, TtM, lehtori², Anna Suutarla, sh, th, TtM, kansainvälisten asioiden päällikkö³, Kaija Saranto, sh, TtT, professori⁴

¹ Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Oulu; ² Laurea Ammattikorkeakoulu, Vantaa; ³ Sairaanhoitajaliitto, Helsinki; ⁴ Itä-Suomen Yliopisto, Kuopio

Pia Liljamo, TtM, projektipäällikkö, Sairaanhoitajaliiton erityispätevyysarviointineuvoston jäsen, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Virtuaalisairaala 2.0 -hanke, Kajaanintie 50, PL 10, 90029 OYS, FINLAND. Sähköposti: pia.liljamo@ppshp.fi.

Tiivistelmä

Vuodesta 2012 hoitotyön tiedonhallinnan erityispätevyysnimike on voitu myöntää Sairaanhoitajaliiton jäsenelle, jolla on riittävä näyttö perustutkinnon jälkeisestä erityispätevyysalueeseen liittyvästä koulutuksesta, työkokemuksesta sekä julkaisu-, opetus- ja ohjaus- sekä kehittämistoiminnasta. Myöntämiskriteereitä päivitetään joiltain osin keväällä 2017 vastaamaan muiden ammatillisten yhteistyöjärjestöjen kriteereitä sekä tämän päivän hoitotyön tiedonhallinnan ja tietotekniikan sisältöjä. Tiedonhallinnan erityispätevyys on tähän mennessä myönnetty viidelle sairaanhoitajalle eri puolilla Suomea. Tämän artikkelin tarkoituksena on esitellä erityispätevyysjärjestelmää sekä kertoa pätevyiden saaneiden henkilöiden kokemuksia hakuprosessista, nimikkeen vaikutuksista työtehtäviin sekä ideoista järjestelmän edelleen kehittämiseksi.

Avainsanat: asiantuntijuus, hoitotyön tiedonhallinta, sairaanhoitajat

Abstract

Since 2012 nursing specialty certificate in Nursing Informatics (NI) has been available for members of the Finnish Nurses Association (FNA). The applicant must be a RN and a member of FNA. The evaluation is based on a portfolio which the applicant must draw up as a proof of the accomplishments in her/his post-degree career in three categories: work experience, formal education and cooperation and developmental activities relating to nursing informatics specialty.

Awarding criteria will be updated in the spring 2017 to meet the other criteria of professional cooperative organizations, as well as nursing informatics and information technology in today's nursing content. Nursing informatics specialty certificates have been awarded to five nurse. This article aims to introduce the certification system as well as to tell experiences of nurses with the NI specialty certificate, their experiences of the application process, effects on duties and ideas for further development of the certificate system.

Keywords: certification, nursing informatics, registered nurses

Taustaa

Elämme vahvasti digitalisaation ja lisääntyvän terveys-tekniikan maailmassa. Sähköiset potilaskertomukset ovat terveysalan ammattilaisten arkipäivää ja käynnissä on isoja kansallisia hankkeita, joissa kansalaisille kehitetään ja otetaan käyttöön erilaisia eTerveyden -ratkaisuja sujuvoittamaan hoitoon pääsyä ja edistämään asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumattomien terveyspalveluiden saantia. [1,2,3] Sairaanhoitajat ovat aktiivisesti mukana tässä muutoksessa, kuten ovat olleet jo vuosien ajan tuomalla hoitotyön näkökulman tietojärjestelmien ja teknologian kehittämiseen. Tämän tärkeän moniammatillisen kehittämistyön tueksi Sairaanhoitajaliitto julkaisi vuonna 2015 Hoitotyön sähköisten terveyspalvelujen strategian. [4] Strategian [4] avulla pyritään edistämään ja tukemaan sairaanhoitajien aktiivista osallistumista kansalliseen sähköisten terveyspalvelujen kehittämiseen, jossa asiakkaan roolin muutos on keskiössä tuoden myös uudenlaista osaamisen tarvetta sairaanhoitajien työnkuvaan.

Hoitotyön tiedonhallinta

Sairaanhoitajan työssä potilaan hoitotiedolla on aina ollut suuri merkitys. Suurten tietomäärien ja monimuotoisten tietosisältöjen sähköistyessä tiedonhallinta korostuu entisestään. Hoitotyön tiedonhallinta (nursing informatics) tarkoittaa hoitotyön tiedon prosessoinnin sekä tieto- ja viestintätekniikan yhdistämistä tarkoituksena tukea potilasta, sairaanhoitajia ja muita terveydenhuollon palveluntuottajia päätöksenteossa eri rooleissa ja organisaatioissa. [5] Kansainvälisen katsauksen perusteella hoitotyön tiedonhallintaan ja tietotekniikkaan liittyvissä tehtävissä toimivien sairaanhoitajien tehtävänimikkeet ja koulutustausta vaihtelevat suuresti. Perustana on sairaanhoitajan tutkinto, tarvittava työkokemus ja alan täydennys- tai yliopistokoulutus. Koulutuksesta riippuen toimenkuvat vaihtelevat asiantuntijuuden ja johtotehtävien välillä. [6] Vuonna 2012 Sairaanhoitajaliiton hoitotyön tiedonhallinnan asiantuntijaryhmän tekemän kyselyn (n=165) mukaan terveysalan organisaatioissa erilaisissa tiedonhallinnan työtehtävissä toimivista sairaanhoitajista 67 %:lla ei ollut lainkaan koulutusta terveydenhuollon tietotekniikkaan

tai tiedonhallintaan, vaikka useat heistä työskentelivät vastuullisissa pääkäyttäjän tehtävissä eri potilastietojärjestelmien parissa. Lisäksi asiantuntija- ja kehittämistehtävissä sairaanhoitajat ovat toimineet usein oman työn ohella ja systemaattinen alan koulutus on voinut jäädä hankkimatta. Työssä tarvittavaa koulutusta ja osaamista on hankittu tarpeen mukaan eri alan koulutustilaisuuksista, opiskelemalla osia yhdestä tai useammasta koulutuskokonaisuudesta sekä työssä oppimalla ja työtä kehittämällä. [7]

Erityispätevyysjärjestelmän avulla sairaanhoitajien asiantuntijuuden ja osaamisen esille tuominen on mahdollista tunnistamalla ja tunnustamalla erityisosaaminen, joka on hankittu kliinisessä työssä tai osana kliinistä työtä tiedonhallinnan tehtävissä – muodollisen koulutuksen lisäksi. Motivaationa erityispätevyden osoittamiseen pidetään työpaikan tai työtehtävien vaihtoa, ei niinkään työnantajan vaatimuksia. [6] Nykyään yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa tarjotaan koulutusta ja erilaisia opintokokonaisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnossa, sähköisten terveys- ja hyvinvointipalvelujen kehittämisessä ja johtamisessa sekä terveys- ja hyvinvointiteknologiassa.

Erityispätevyysjärjestelmä

Erityispätevyysjärjestelmä tarjoaa mahdollisuuden osoittaa ammatillinen erityisosaaminen niilläkin erityispätevyysalueilla, joihin ei ole tarjolla muodollista koulutusta tai että koulutus koostuu monista eri osista. Erityispätevyys on kokonaisuus, joka määritellään osaamistulosten kautta ja todennetaan näytöillä. Nimikkeen saaneita voidaan konsultoida, kun erityisosaamista vaativiin tehtäviin, hankkeisiin ja projekteihin haetaan asiantuntijoita. Useilla kansainvälisillä terveydenhuoltoalan järjestöillä on vastaavanlainen järjestelmä. [6, 8] Suomessa järjestelmään kuuluvat Tehyn yhteistyöjäsenjärjestöt määrittelevät omat erityispätevyysalueensa ja niiden nimikkeet ja vastaavat oman järjestelmänsä ylläpidosta ja kehittämisestä. [8]

Hoitotyön tiedonhallinnan erityispätevyyden saaneiden kokemukset

Hoitotyön tiedonhallinnan erityispätevyys on myönnetty hakemuksesta viidelle henkilölle: Minna Mykkänen, Kuopio; Jaana Junttila, Kuopio; Anne Kuusisto, Pori; Anne Niemi, Eura ja Marja-Leena Kulppi, Kemijärvi. Tätä artikkelia varten heitä pyydettiin kertomaan, miten he olivat kokeneet hakuprosessin, mitä hyötyä heille on ollut nimikkeestä, minkälaisissa työtehtävissä he nyt työskentelevät ja mitä ideoita järjestelmän edelleen kehittämiseksi heillä on antaa. Määräaikaan mennessä saatiin sähköpostitse vastaukset neljältä henkilöltä.

Erityispätevyyshakemusta varten hakijan tulee tallentaa omaa osaamistaan tukevat näytöt ja todistukset Sairaanhoidajaliiton portfolio-sovellukseen. Kaikkien vastaajien mielestä tämä oli hakuprosessin työläin vaihe, varsinkin kun vastaajat eivät olleet aikaisemmin pitämäänsä luentoja tai muita kehittämis- ja julkaisu-toiminnan näyttöjään kovin systemaattisesti tallentaneet. Kertaalleen tehdystä isosta työstä on koettu olleen myöhemminkin hyötyä, kun järjestelmästä on oman cv:n saanut helposti tulostettua. Hakemuksen tueksi eri yhteistyötahoilta ja esimiehiltä kerätyistä oman toiminnan palautteista koettiin myös olleen hyötyä.

Vastaajat toimivat vastuullisissa ja monipuolisissa tiedonhallintatehtävissä: alueellisessa sotevalmistelutyössä, eri tietojärjestelmien pääkäyttäjinä, organisaation RAFAELA-hoitaisuusluokitusvastuutehtävissä osastonhoitajan virkatyön ohessa, asiantuntijoina erilaisissa paikallisissa ja kansallisissa kehittämisprojekteissa ja työryhmissä

Lähteet

- [1] ODA: Omat digiajan hyvinvointipalvelut. Saatavilla: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/projektit/akusti/akustiprojektit/omahoito/Sivut/default.aspx>
- [2] Virtuaalisairaala 2.0 -hanke. Saatavilla: <http://www.virtuaalisairaala2.fi/fi/esittely>

liittyen hoitotyön kirjaamiseen, kustannuslaskentaan, tuotteistukseen ja suoritekäsikirjan ylläpitoon. Nimikkeen on pääsääntöisesti koettu tuoneen näkyvyyttä ja arvostusta omassa organisaatiossa ja se on huomioitu sairaanhoidajaliiton alueellisessa toiminnassa, mutta saatu tunnustus ei ole suoranaisesti näkynyt vastaajien nimikkeissä tai palkkauksessa. Yksi kertoi saavansa tehtäväkohtaisen palkanlisän hoitotyön tiedonhallinnan erityispätevyyden vastuutehtävistä.

Vastaajat olivat yksimielisiä siitä, että järjestelmä kaipaa näkyvyyttä, sillä nimikkeitä ja myöntämiskriteereitä ei tunneta ja siten hoitajat eivät osaa niitä hakea ja arvostaa. Yksi vastaaja ehdotti linkkausta lääketieteen vastaavan nimikkeen kanssa, sillä hänen työtehtäväalueet ovat laajempia kuin puhdasta hoitotyön tiedonhallintaa. Ehdotettiin myös voisiko Sairaanhoidajaliitto apurahapäätöksissä huomioida erityispätevyyden nimikkeen saaneet. Myös valtakunnallisesti yhteistä mandaattia ja osaamisrekisteriä ehdotettiin.

Lopuksi

Erityispätevyysjärjestelmä tarjoaa esimiehille työkalun henkilöstön osaamisen tunnistamiseen ja hyödyntämiseen sekä mahdollistaa osaamiseen perustuvan palkitsemisen. Tämä lisää hoitotyön vetovoimaisuutta ja arvostusta sekä vahvistaa näyttöön perustuvaa toimintaa ja parantaa hoitotyön laatua. Erityispätevyysjärjestelmä on askel hoitotyön asiantuntijaroolien ja erikoisosaamisen kansalliseen sääntelyyn, joka toistaiseksi vielä puuttuu.

[3] STM. 2014. Tieto hyvinvoinnin ja uudistuvien palvelujen tukena - Sote-tieto hyötykäyttöön -strategia 2020. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3548-8>

[4] Sairaanhoidajaliiton sähköisten terveyspalvelujen strategia vuosille 2015-2020. Sairaanhoidajaliiton raportti 10/2015. Saatavilla: https://sairanhoidajat.fi/wp-content/uploads/2016/01/eHealth_strategia_Final.pdf

- [5] IMIA-NI, Nursing Informatics Working Group. 2015. Saatavilla: <https://www.amia.org/programs/alliance-nursing-informatics>
- [6] Cummins MR, Gundapalli AV., Gundapalli AV, Murray P, Park H-A. Nursing Informatics Certification Worldwide: History, Pathway, Roles, and Motivation. IMIA Yearbook of Medical Informatics 2016. p. 264-271.
- [7] Liljamo P, Ahonen O, Saranto K. The Need of Nursing Informatics Expertise in Social and Health Care Environments. The 8th ICN INP/APNN Conference in Helsinki, 18.-20.8.2014. Abstrakti.
- [8] Kukka A. (toim.). Erityispätevydet tehläisissä ammattiryhmissä Tehyn julkaisusarja F: 4/2015. Tehy ry. Saatavilla: www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/julkaisu/2015/2015_f4_erityispatevyydet_tehylaisissa_ammattiryhmissa_id_1309.pdf
- [9] Sairaanhoidajaliitto, tietoa erityispätevyyden hakemisesta: Saatavilla: <https://sairaanhoitajat.fi/koosteet/erityispatevyyden>
- [10] Suikkala A, Suutarla A. Sairaanhoidajan erityispätevyys. Poster. Sairaanhoitajapäivät 2015, Tiivistelmät ja luento-ohjelmat, s. 150.